

DIÀLEG

“Escolto encara el teu pas”

SAM ABRAMS

Avui fa exactament cinc anys que, cap al migdia, ens va deixar Maria Àngels Anglada poc després de pronunciar, amb certa dificultat, les seves darreres paraules: “Sant Jordi”. En invocar la Festa del Llibre en els últims moments de la seva existència, Maria Àngels Anglada donava fe de la importància vital de la literatura i de la seva vinculació inextricable amb la vida. I també expressava el seu gran amor per aquesta jornada tan insòlita quan els llibres inunden el carrer i els lectors tenen accés directe als seus autors de capçalera per endur-se'n cap a casa després el trofeu d'un exemplar amb una dedicatòria personalitzada.

Però no hem de confondre les coses. Maria Àngels Anglada, amb el seu darrer respir, no invocava pas la Diada de la Mercantilització i Banalització Exclusivista i Excessiva de la Prosa Narrativa en què s'ha anat convertint el dia de Sant Jordi gràcies als editors, els llibreters i les institucions públiques durant aquests últims cinc anys o més. Autora d'una obra que abraça la poesia, la narrativa (conte i novel·la), la crítica, l'assaig, la traducció literària, el memorialisme i la literatura infantil i juvenil, Maria Àngels Anglada veia el dia de Sant Jordi com el Dia del Llibre, fos del gènere que fos, i era la jornada d'acostar-se als artífexs del miracle de la literatura, els autors, amb una actitud de celebració i admiració, tal com ella s'havia aproximat sempre als seus autors.

Durant aquests cinc anys que han transcorregut entre l'abril del 1999 i l'abril del 2004, en contra de la regla general del cansament i l'abandó d'un autor durant un temps just després de la seva desaparició, el record de la persona i l'obra de Maria Àngels Anglada està ben viu i ben present en el món cultural català. I la seva figura i la seva producció estan ben presents a partir d'iniciatives molt diverses i molt sòlides.

Hi ha hagut múltiples homenatges d'entitats i institucions que arrencaren amb el fulletó editat per la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans (1999), amb textos de referència de Marta Pessarrodona i Carles Miralles, i la magnífica lliçó inaugural del curs 1999-2000 de Valentí Puig a la Universitat de Girona, que està penjada a la web del centre acadèmic.

Paral·lelament es pot rastrejar la presència de Maria Àngels Anglada a les obres de creació d'autors de primera línia. Dos exemples ben eloqüents. L'extraordinari poema de Margarita Ballester *A Maria Àngels Anglada, el dia de la seva mort* on la poeta arrelada a Menorca veu en la poesia un element que ens protegeix dels rigors de la mort: “Sobre la mort, estesa, tindràs un full en blanc/ i serà tou el llit de les paraules/ t'acollirà la veu i les veus que coneixes...” O, de manera més recent, la instantània de Maria Àngels que

apareix a les pàgines de *L'os de Cuvier* de Valentí Puig, on el controvertit assagista afirma, amb més raó que un sant, que l'autora “ens permetia creure encara que la vocació d'escriure i allò que entenem per alta cultura tenen una consistència que no pot estar a mercè dels petits naufragis i de les eventualitats mediàtiques.”

Després, s'ha acabat d'arrodonir la publicació de la seva producció amb reculls de materials dispersos com *L'àngel* (2000), el recull de les narracions no aplegades mai en llibre, i l'inici de la sèrie d'obres completes, a cura d'Eusebi Ayensa, amb el volum que reuneix la seva prosa narrativa (2001). I des d'aquí hem de desitjar que Edicions 62 superi els seus problemes d'ordre intern per poder-nos oferir finalment, després de dos anys llargs d'es-

el meravellós CD *Et deixaré la veu* (Picap), a partir de textos de Maria Àngels Anglada. *Et deixaré la veu* és una autèntica delícia perquè Tero ha sabut fer-nos veure l'alta qualitat de la poesia i la prosa d'Anglada, i també ha sabut trobar-ne l'equivalent musical natural de gran qualitat artística i d'una fina però poderosa discreció.

I, finalment, arribem al capítol d'estudis dedicat a la figura i l'obra d'Anglada. Aquí destaca *Maria Àngels Anglada: passió per la memòria* (Pòrtic) de Francesc Foguet i Boreu, que va aparèixer el mes de novembre de l'any passat a la valenta col·lecció *Dones del XX*. Es tracta d'una apassionada síntesi biogràfica, la primera, de la nostra autora. Indubtablement esdevindrà un llibre de consulta obligada.

Després de constatar la presència

mai el llistó crític i autocrític. En segon lloc, per l'abast i la profunditat de les idees que serveixen de base a la seva producció. L'obra de Maria Àngels Anglada és una baula que uneix d'una manera natural la literatura catalana contemporània amb la literatura universal de la nostra època. I, en darrer lloc, el domini prodigiós de la llengua i de totes les formes literàries que va assajar. En resum: rigor i exigència.

Després, tenim la qüestió de l'originalitat i la creativitat. Dues proves ben clares. Va donar un renovat impuls a la novel·la breu o *nouvelle* a la literatura catalana. Amb els dos llibres *Paisatge amb poetes* (1988) i *Paradís amb poetes* (1993) va crear una forma literària nova inclassificable, que participa, a parts iguals, del llibre de viatge, l'assaig, l'autobiografia i l'antologia comentada.

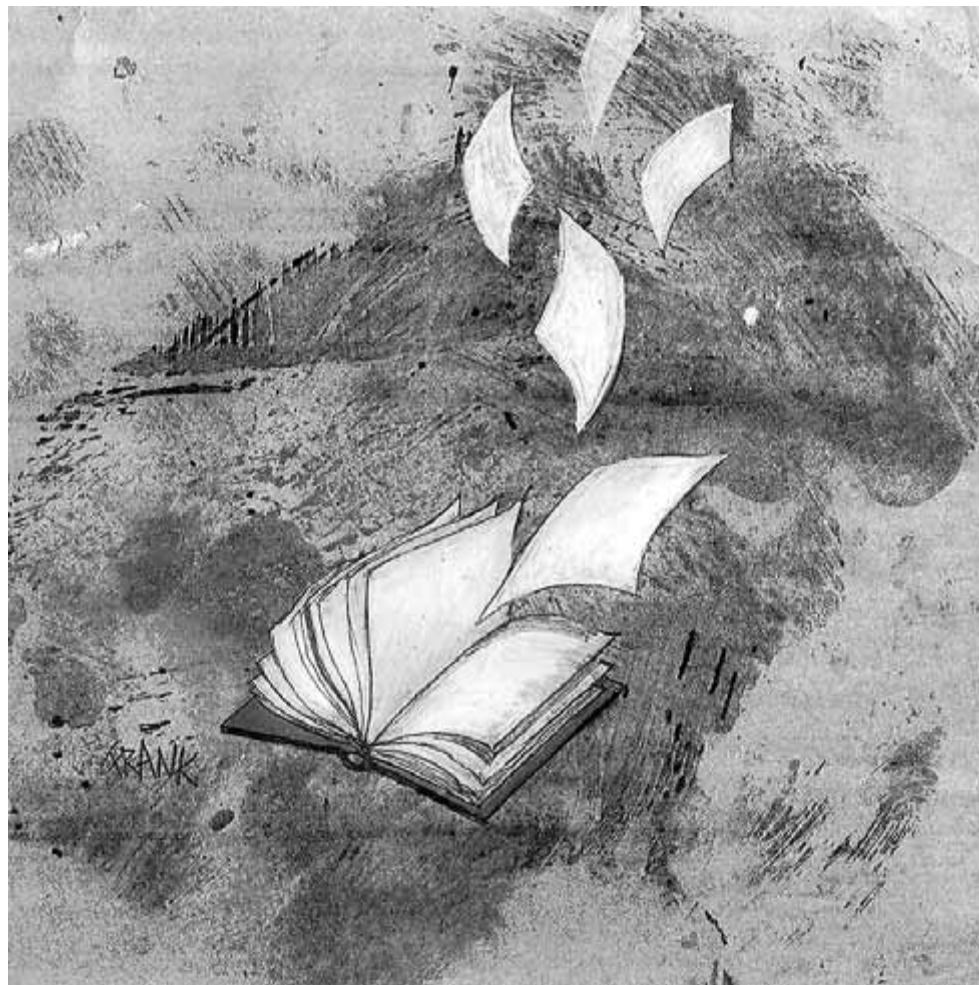
A continuació, ens trobem amb la seva enorme capacitat de conjugar la tradició i la modernitat. Anglada ha estat una de les poques personalitats artístiques del país que han entès perfectament el que volia dir Ezra Pound amb el seu eslògan *Make it new!* (“Fes-ho nou!”). Com Ezra Pound sabia que es tractava de conservar i renovar la tradició simultàniament. Es tractava de formalitzar els temes universals de la humanitat de sempre de manera estrictament moderna i contemporània. En aquest sentit *Les germanes de Safo* (1983) continua sent un llibre extraordinàriament fresc i durador.

I, finalment, arribem a la seva manera discreta i intel·ligent d'administrar la seva energia creativa i de projectar públicament la seva personalitat i la seva obra.

En aquests moments de renovat fervor nacional a Catalunya, és bo de tenir en compte l'alt i substancial exemple de Maria Àngels Anglada. Tal com va dir Marta Pessarrodona ara fa cinc anys, Maria Àngels Anglada és l'exemple que “és possible aquí, a Catalunya, ser íntegre, tenir alts valors morals i intel·lectuals, com aquells que traspuen en les seves pàgines, i fer la nostra obra”.

Ja n'hi ha prou de confondre quantitat amb qualitat, simulacre amb autenticitat, èxit amb substància. Una nació forta i vigorosa exigeix, en justa correspondència, una cultura forta i vigorosa. La Catalunya poruga i encongada dels darrers vint anys va generar uns valors culturals acceptats tous i prims, uns valors errats de baixa intensitat vital, cultural i intel·lectual. Ara ha arribat l'hora de redreçar i rectificar aquests valors i, amb Maria Àngels Anglada, tenim un barem segur i estable per començar a mesurar.

• D. SAM ABRAMS. POETA, ASSAGISTA I TRADUCTOR

FRANK JENSEN

pera absolutament innecessària, el segon i darrer volum de l'obra completa de Maria Àngels, que agruparà la seva poesia, els seus assaigs i les seves versions poètiques.

També cal recordar que durant aquests cinc anys l'obra de Maria Àngels ha conegut altres suports com ara la música. I realment era de justícia que l'obra de Maria Àngels entrés en el món de la música si tenim en compte la presència constant de la música a la seva obra, tant pel que fa al tractament temàtic com per l'eufonia dels seus textos en vers i prosa. L'any passat, Sant Jordi del 2003, el cantant i compositor Josep Tero va treure al mercat

sostinguda del record de la figura i l'obra de Maria Àngels Anglada, només ens queda preguntar-nos per les raons d'aquesta presència perpetuada, que s'ha produït d'una manera absolutament desinteressada. L'explicació més òbvia és la qualitat intrínseca de la seva producció, però crec, sincerament, que podem filar més prim. Maria Àngels Anglada encarna una sèrie de valors totalment necessaris per a l'existència de la cultura catalana ara mateix.

D'entrada, evidentment, l'excel·lència artística. I l'excel·lència es percep de tres maneres diferents a la seva obra. En primer lloc, per la gran diversitat de gèneres que va conrear sense abaixar